

HYVÄN MIELEN TALO

Vertaisuus ja osallisuuden paikat

Solja Peltovuori
Hyvän mielen talo ry
16.2.2010

HYVÄN MIELEN TALO

Perhekuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishanke, 2005-2009

Markku Nyman, 2008. Kansalaisyhteiskunta ja vertaistuki. Hyvän mielen talo ry, Oulu.

Markku Nyman, 2010. Hyvän mielen verkoston jäsenistön rakenne, hyvinvointi ja odotukset vuosina 2005 ja 2007.

(RAY-rahoitus, toteutus yhteistyössä
Mielenterveyden keskusliiton kanssa)

HYVÄN MIELEN TALO

Järjestöt ja jäsenten vastaanottaminen

- Ihmisenä, vertaisena, lähimmäisenä – laaja vertaisuus ja moraalitalouden diskurssi
- Jäsenenä – edunvalvonta ja suunnittelutalouden diskurssi
- Asiakkaana – professionaalien tuottamien palvelujen tarjoaminen, ostaminen ja myyminen kilpailutalouden diskurssin kehyksissä

Vertaisuus

- Pyrkimys vertaisuuteen lisääntymässä
- Pyrkimys yksilöllisyyteen, yksilöllisten ratkaisujen korostaminen, oman identiteetin rakentamisprojekti
- Yhden totuuden yhteisöjen karttaminen
- Vertaistuki – sosiaalinen tuki → tasaveroisuus, rinnalla kulkeminen, dialogi vs. sanelu, yläpuolelle asettuminen, vieraantuminen, osattomuus
- Hyvinvoinnin polarisaatio?

Muuttuvat sosiaalisen tuen muodot

- Aikaisemmin kansalaisyhteiskunnan yhteisöllisyys (tunteisiin, moraaliin, traditioihin pohjautuva)
- Uusien yhteisöjen rationaaliseen kanssakäymiseen perustuva rakentuminen: intressit, asiakkuudet
- Lähiyhteisöjen muuttuminen
 - Väestorakenteen muutos, kaupungistuminen
 - Arvojen, perheinstituution muutos
 - Yksilön hyvinvointia vahvistavat prosessit, valinnanvapauden korostus
 - Yhteisöt, jotka luovat merkityksiä kiinnostavat

HYVÄN MIELEN TALO

Arjen laajat elämänalueet

- Perhe
- Työ
- Ystävät, vapaa-aika
- Uskonto, politiikka
- Hyvinvointivaltio, hyvinvointiyhteiskunta, kansalaisyhteiskunta...
- Perheelle kuuluneiden tehtävien ulkoistaminen – kehityksen aaltoliike

HYVÄN MIELEN TALO

Järjestöjen tehtävät

- Intresseihin, etuihin liittyviä
- Subjektituden, identiteetin ilmaisua
- Jäsenistöä yhdistävien merkitysten vahvistamista
- Haetaan apua ja tukea järjestöistä julkisen sektorin kuihtumisen aiheuttamien hyvinvointivajeiden vuoksi
- Arvoja ja merkityksiä jakamaan pyrkivien järjestöjen vahvistuminen?
- Huom. Paikallisuus, alueellisuus, seudullisuus

Osallisuus - osattomuus

- Asianosaisuus
- Mahdollisuus määrittää, toteuttaa ja arvioida toimintaa, joka tukee ja auttaa omien tavoitteiden saavuttamista
- Osallistuminen omien asioiden käsittelyyn; perusoikeudet
- Oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista ja oikeus lausua näistä oma käsityksensä
- Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen vs. huomiotta jättäminen

Vertaisuus, osallisuus ja oppiminen

- Ihminen aktiivisena, itseohjautuvana toimijana ja oppijana
- Kokemuksellinen oppiminen, itsetuntemuksen ja itsereflektion merkitys korostuu → mitä ovat itsereflektion mahdollistavat 'paikat', olosuhteet?
- Oppiminen etenee konkreettisia kokemuksia ja toimintaa reflektoiden kohti ilmiöiden ymmärtämistä ja parempia toimintamalleja

HYVÄN MIELEN TALO

Oppiminen ja tukevat rakenteet, kokeiluja

Esim.

- AA, 1930-luvulta (toipumisohjelma ja periaatteet)
- Radikaali terapiat, 1960-luvulta esim. FRT
- Soteria-kokeilu, 1970-luvulla, USA
- Pension Bettina, 1986→ , Wien
- Prospect-koulutusohjelma, 2002, EUFAMI

Sosiaalisen tuen muotoja

- Maallikkotuki – erityisesti perhe, suku, naapurit
- Vertaistuki – erityisesti vertaisryhmät
- Semi- tai paraprofessionaalinen tuki – esim. prospect-ohjelma
- Tukiryhmät (ammattillisesti ohjatut) – esim. depressiokoulu, psykoedukaatio
- Professionaali tukeminen – terapia, hoito

Haasteet

- Yhä edelleen kysymykset: mitä on vertaisuus, mitä on vertaistuki, mitä erityistä on vertaistuessa, mihin vertaistuki perustuu, onko vertaistuelle ehtoja, mikä vaikeuttaa vertaistuen toteutumista
- Vertaisuuden, kokemustiedon ja professionaalien tiedon yhdistelmät ja niiden vaikutukset toimintakäytäntöihin
- Barbara Ehrenreich, *Dancing in the Streets. A History of Collective Joy*, 2007 → vertaisuus, kollektiivinen kokemus, 'antautuminen'